

Specialist melkwinning Johan Grolleman: 'Is in je eentje melken in de buitenmelker realistisch?'

Groeiend aantal buitenmelkers

Het aantal melkveehouders met een draaimelkstal, geschikt voor grote koppels, groeit gestaag. Dat de draaimelkstallen prettig melken geeft bij melkveehouders vaker de doorslag bij aanschaf dan bedrijfseconomische motieven.

tekst **Martine Barwegen**

'Goed voorbehandelen, zodat de koeien de melk laten schieten, en snel melken, dat wringt altijd', zegt Johan Grolleman, onafhankelijk adviseur melkwinning. 'In Amerika zie ik nergens dat één persoon in de draaimelkstal melkt, terwijl het in Nederland de bedoeling is dat er met één man in dit type melkstal gemolken kan worden.' Op 1 september van dit jaar draaiden er 34 buitenmelkers en een kleine 600 binnenmelkers in Nederland. De buitenmelker heeft de hoogste capaciteit, maar om de beschikbare capaciteit goed te kunnen gebruiken, moet de melkveehouder die alleen melkt ergens op toegeven, menen deskundigen.

Binnen- en buitenmelkers

'Een melkveehouder kiest voor een draaimelkstal vanwege de continue stroom werk die deze manier van melken biedt en vanwege de hoge capaciteit', zegt Henk Pronk, salesmanager

Gea Farm Technologies. 'Een draaimelkstal roteert in een bepaald tempo, waar de melker zijn activiteiten op afstemt.' 'De capaciteit en het comfort voor zowel de koe als de melker zijn in de buitenmelker hoger. Bij de buitenmelker loopt de koe makkelijker het plateau op, omdat zij vooruit in plaats van met een draai de melkstal inloopt. De koe staat ontspannen, zij kan de melker nauwelijks raken en de melker heeft een goede werkpositie', redeneert Pronk. 'Ontspannen koeien laten de melk makkelijker schieten, waardoor de melksnelheid toeneemt. De koeien zijn rustiger, waardoor het aftrappen van de melkstellen nauwelijks mogelijk is.'

Het nadeel van de buitenmelker ten opzichte van de binnenmelker is het overzicht op de koeien. Vanaf de buitenkant heeft de melker maximaal de helft van zijn koeien in beeld. Bij de binnenmelker heeft hij zicht op alle koeien die op het plateau staan. Momenteel groeit het

aantal binnenmelkers nog harder dan het aantal buitenmelkers (zie tabel 1). 'Welke melkstal de melkveehouder kiest hangt af van de werkwijze en het gevoel dat de veehouder heeft bij een type melkstal', antwoordt Pronk op de vraag welke boer bij welk type melkstal past. Harm Wemmenhove, onderzoeker bij de Animal Sciences Group, geeft aan dat een melkveehouder zich eerst moet afvragen hoeveel koeien hij over vijf tot tien jaar heeft. 'Hoeveel arbeid heb ik beschikbaar is vraag twee, gevolgd door de vraag hoeveel tijd hij in de melkput wil besteden.' Volgens Wemmenhove is in Nederland en Vlaanderen anderhalf tot twee uur per melkbeurt nog steeds een door de praktijk aanvaardbaar uitgangspunt. Dit in tegenstelling tot de grote bedrijven in Amerika, waar de melkstal soms wel 24 uur per dag draait.

Voorbehandelen onder druk

Pronk en Wemmenhove zijn het erover eens dat de draaimelkstal interessant is voor bedrijven met meer dan 120 à 150 koeien. 'De hoge capaciteit van de draaimelkstal komt op een bedrijf met 100 koeien niet naar voren, omdat de activiteiten voor en na het melken dan relatief een groot aandeel hebben. Het rendement wordt steeds groter met meer koeien', zegt Pronk.

'Als het proces van binnenlopen tot uitlopen zonder hobbels verloopt, kan de melkveehouder met een 24 tot 28 standsbinnendraaier 120 koeien per uur melken', aldus Wemmenhove. 'Een buitenmelker wisselt sneller, waardoor het aantal standen omhoog kan naar zo'n 35 à 40.' Volgens Pronk kan een melker maximaal een 50 standsbuitenmelker aan. Grolleman geeft aan dat Deens onderzoek laat zien dat er minimaal 60 standen nodig zijn om met twee personen efficiënt te kunnen werken in een buitenmelker.

'Een goede voorbehandeling wordt snel problematisch als de melkveehouder gebruik wil maken van de capaciteit van de buitenmelker', meent Grolleman. 'Wat mij betreft moet nog blijken of het realistisch is om in je eentje met een 40 standsbuitenmelker te werken.' Grolleman doelt onder andere op de controle van de melkveestapel en of de beschikbare capaciteit die een buitenmelker biedt wel ten volle benut kan worden door één melker.

'De capaciteit is voor veel boeren de reden om voor een draaimelkstal te kiezen', meldt Grolleman. 'Maar als je iets goed wilt doen, dan heb je daar tijd voor nodig. Dat geldt zeker voor het voorbe-

Tabel 1 – Overzicht van de melkstaltypes in 2007, 2008 en tot en met 1 september 2009.

melkstaltype *	aantal melkstallen		
	2007	2008	t/m 1 sept. 2009
draaimelkstal	510	560	600
waarvan buitenmelker	15	26	34
grupstal	2.660	2.310	2.225
tandemmelkstal	1.325	1.180	1.135
automatische melksystemen	1.110	1.545	1.770
visgraatmelkstal (incl. 70° en 80°)	13.690	12.865	12.465
zij-aan-zij-melkstal	1.495	1.590	1.700
totaal	20.790	20.050	19.895

* In Nederland staan bijna 2700 automatische melkboxen en -systemen (bron: Stichting Kwaliteitszorg Onderhoud Melkinstallaties (KOM))

Capaciteit voor veel veehouders reden om te kiezen voor een buitenmelker

handelen van de koeien, dat kost toch al gauw zo'n vijftien tot twintig seconden per koe.' Pronk beaamt dit.

'In de praktijk werken maar weinig mensen alleen in de draaimelkstal', zegt Wemmenhove. 'Vaak is er even hulp bij het opstarten en vergeet ook opa niet die zo af en toe de koeien opjaagt. Iedere melkveehouder wil voorkomen dat de draaimelkstal moet worden stilgezet, want dit kost hem veel tijd.'

'Bij een buitenmelker is de melkveehouder voor de controle gedeeltelijk afhankelijk van automatisering, omdat het zicht op de koeien beperkt is. De melkveehouder constateert aan de hand van cijfers wat de koe mankeert. Dit is een beetje hetzelfde principe als melken met de melkrobot', legt Grolleman uit.

Extra arbeid of meer capaciteit

'Hoe duurder de arbeid, hoe meer de melkveehouder kan investeren in zijn melkstal', is de redenering van Wemmenhove. De kosten voor melken hangen af van de gebouwenkosten, het type melkstal, de inrichting en de arbeid. daarom moet de melkveehouder goed weten wat zijn groeivisie is. Bij groeien in omvang is de extra investering in een draaimelkstal wellicht geoorloofd. Een kwartiertje winst per melkbeurt is toch zo'n 180 uur op jaarbasis. Pronk zegt hierover: 'Een buitenmelker is, bij eenzelfde capaciteit, zo'n 20 procent duurder dan de zij-aan-zij-melkstal. De prijs voor draaimelkstallen, zowel binnen als buitenmelkers, is – afhankelijk van de apparatuur voor attentiemogelijkheden – ongeveer 6000 tot 8000 euro per stand.'

De terugverdientijd speelt bij de keuze niet de belangrijkste rol. De capaciteit en prettig melken zijn meer bepalend dan de prijs. 'Dit heeft met de structuur van de landbouw te maken', vertelt Wemmenhove. 'Nederland telt vooral gezinsbedrijven, waar de afweging is investeren in extra apparatuur of vreemde arbeid inhuren.'

'Dat de melkveehouder de melktijd beperkt wil houden, zie ik toch langzaam veranderen', zegt Pronk. 'Door verdere schaalvergroting komt vreemde arbeid op het bedrijf. Met vreemde arbeid wordt het rendabel om een wat kleinere melkstal langer te laten draaien.' Pronk ziet op grote bedrijven in Nederland dat steeds vaker boekhoudtechnisch de terugverdientijd berekend wordt en dat het kostenplaatje van het melken steeds meer telt. 'Economie is belangrijk, maar prettig melken heeft in Nederland nog altijd een doorslaggevende rol.' |